

УДК 378.016:796.5:37.091.33
DOI 10.31499/2618-0715.2(17).2026.361307

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО
ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Каленіченко Олексій, завідувач кафедри спортивних дисциплін, доцент, кандидат біологічних наук, майстер спорту України зі спортивного орієнтування, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького.

ORCID: 0000-0003-1863-7109

E-mail: kalinichenko@gmail.com

Дудник Інна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спортивних дисциплін, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького.

ORCID: 0000-0003-3150-8387

E-mail: dudnyk@gmail.com

Самойленко Вадим, старший викладач кафедри фізичної культури, спорту та методики викладання, Бердянський державний педагогічний університет.

ORCID: 0000-0003-4023-2124

E-mail: samoilenko@gmail.com

У статті обґрунтовано актуальність формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристично-спортивної діяльності в закладах освіти. Метою дослідження є визначення змістових, методичних і практико-орієнтованих засад підготовки майбутніх фахівців до проведення туристичних заходів, спортивних походів, змагань та оздоровчо-рекреаційної роботи. Використано методи аналізу наукової літератури, узагальнення, систематизації та педагогічного моделювання. Визначено компоненти готовності здобувачів: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, організаційно-методичний і рефлексивний.

***Ключові слова:** здобувачі вищої освіти, готовність, туристично-спортивна діяльність, спортивний туризм, заклади освіти, фізична культура, професійна підготовка, організаційна діяльність, педагогічні умови, майбутні фахівці.*

**FORMATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS' READINESS TO
ORGANIZE TOURISM AND SPORTS ACTIVITIES
IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Kalenichenko Oleksii, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Sports Disciplines, Master of Sports of Ukraine in Orienteering, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

ORCID: 0000-0003-1863-7109

E-mail: kalinichenko@gmail.com

Dudnyk Inna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Sports Disciplines, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

ORCID: 0000-0003-3150-8387

E-mail: dudnyk@gmail.com

Samoilenko Vadym, Senior Lecturer at the Department of Physical Culture, Sports and Teaching Methods, Berdyansk State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-4023-2124

E-mail: samoilenko@gmail.com

The article substantiates the relevance of forming higher education students' readiness to organize tourist and sports activities in educational institutions. The problem is considered in the context of modern requirements for the professional training of future specialists in physical culture and sports, who must be able not only to conduct traditional physical education classes but also to organize various forms of motor, recreational, tourist, local history and sports activities for children and youth. Tourist and sports activities are interpreted as an important pedagogical resource that contributes to the development of physical qualities, social interaction, leadership, responsibility, independence, spatial orientation skills, teamwork and health-preserving behavior.

The purpose of the article is to determine the content, methodological and practice-oriented foundations for forming higher education students' readiness to organize tourist and sports activities in educational institutions. The study uses theoretical methods, in particular analysis of scientific and methodological literature, systematization, comparison, generalization, and pedagogical modelling. The article identifies the main components of such readiness: motivational, cognitive, activity-based, organizational-methodological and reflective. The motivational component reflects the student's positive attitude toward tourist and sports activities and awareness of their educational, health-improving and social significance. The cognitive component includes knowledge of the theory and methodology of sports tourism, safety requirements, organization of hikes, competitions, orienteering activities and educational tourist events. The activity-based component involves practical skills in planning, preparing and conducting tourist and sports activities. The organizational-methodological component is related to the ability to design educational tasks, distribute responsibilities, ensure safety, select routes and forms of work according to the age and physical preparedness of participants. The reflective component provides the ability to analyze one's own professional actions and improve them.

It is emphasized that the formation of students' readiness should be based on the integration of theoretical training, practical classes, independent work, simulation of professional situations, participation in tourist and sports events, and analysis of pedagogical cases. The results of the study may be used in the professional training of future teachers of physical culture, specialists in physical culture and sports, organizers of extracurricular and recreational activities.

Keywords: higher education students, readiness, tourist and sports activities, sports tourism, educational institutions, physical culture, professional training, organizational skills, pedagogical conditions, future specialists.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна система вищої освіти орієнтована на підготовку конкурентоспроможного, мобільного й професійно компетентного фахівця, здатного ефективно діяти в умовах динамічних соціальних, освітніх і здоров'язбережувальних викликів. Особливої актуальності ця проблема набуває у сфері фізичної культури і спорту, де професійна діяльність майбутнього фахівця не обмежується лише проведенням навчальних занять із фізичного виховання, а передбачає здатність організовувати різноманітні форми рухової, рекреаційної, туристичної, спортивно-масової та оздоровчої діяльності. У сучасних наукових дослідженнях наголошується, що підготовка майбутніх фахівців фізичної культури має бути спрямована на формування здатності застосовувати засоби туризму в оздоровчо-рекреаційній та освітній діяльності [3].

Одним із перспективних напрямів такої роботи є туристично-спортивна діяльність у закладах освіти. Вона поєднує елементи фізичного виховання, спортивного туризму, краєзнавства, орієнтування на місцевості, командної взаємодії, оздоровчої рекреації та виховної роботи. Її педагогічний потенціал полягає у формуванні в учнівської та студентської молоді фізичної витривалості, самостійності, відповідальності,

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

організованості, навичок безпечної поведінки, екологічної культури, патріотичних цінностей і здатності до співпраці в колективі. Як зазначають дослідники туристично-краєзнавчої роботи, саме шкільний і студентський туризм створює сприятливі умови для поєднання навчальних, виховних, оздоровчих і пізнавальних завдань освітнього процесу [5].

Водночас ефективна організація туристично-спортивної діяльності в закладах освіти потребує від майбутніх фахівців не лише загальної фізкультурної підготовки, а й спеціальних знань і вмінь: планування туристичних заходів, розроблення маршрутів, організації спортивних походів, проведення змагань зі спортивного туризму та орієнтування, забезпечення безпеки учасників, добору адекватного фізичного навантаження, урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. У цьому контексті важливого значення набуває володіння методикою організації і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей, що передбачає попередню підготовку маршруту, розподіл обов'язків між учасниками, дотримання правил безпеки та педагогічний супровід групи [9].

Особливу увагу необхідно приділяти нормативно-правовому забезпеченню туристично-спортивної діяльності, адже проведення походів, екскурсій, змагань і масових заходів у закладах освіти пов'язане з відповідальністю за життя і здоров'я учасників. Організація туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською та студентською молоддю має здійснюватися з урахуванням чинних нормативних актів, які регламентують порядок підготовки, проведення й документального супроводу таких заходів [12].

Саме тому проблема формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристично-спортивної діяльності є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту та майбутніх учителів фізичної культури. Її актуальність зумовлена потребою закладів освіти у фахівцях, які здатні не лише реалізовувати традиційні форми фізичного виховання, а й організовувати змістовну, безпечну, педагогічно доцільну туристично-спортивну діяльність, спрямовану на фізичний розвиток, соціалізацію, виховання активної життєвої позиції та формування культури здорового способу життя здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є однією з актуальних у сучасній педагогічній науці. Це пов'язано з тим, що майбутній фахівець має бути готовим не лише до проведення занять із фізичного виховання, а й до організації різних форм рухової, оздоровчої, рекреаційної та туристичної діяльності в закладах освіти. У наукових працях наголошується, що оздоровчо-рекреаційна рухова активність має важливе значення для фізичного розвитку, зміцнення здоров'я та формування культури активного дозвілля різних груп населення [1].

Важливе місце у підготовці майбутніх фахівців посідає туристична діяльність, яка поєднує фізичну активність, пізнавальну роботу, краєзнавство, виховання відповідальності, самостійності та вміння працювати в команді. Н. А. Гук розглядає підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і туризму до спортивно-туристичної роботи як цілісний процес, що потребує поєднання теоретичних знань, практичних умінь і організаційного досвіду [3]. О. П. Дишко також звертає увагу на необхідність підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до використання засобів туризму в оздоровчо-рекреаційній діяльності, оскільки саме ці засоби мають значний педагогічний і практичний потенціал [5].

У навчально-методичній літературі туристична діяльність розглядається як ефективний засіб фізичного виховання та розвитку особистості. Зокрема, Т. В. Блистів, І. І. Горбацьо та О. В. Нужний розкривають особливості організації туристичних походів, підготовки маршруту, добору спорядження, розподілу обов'язків у групі та забезпечення безпеки учасників [2]. З. І. Філіпов акцентує увагу на організації і методиці спортивно-

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

туристичної роботи, що є важливим для формування у здобувачів освіти професійних умінь щодо підготовки та проведення туристичних заходів [15]. Ю. В. Щур та О. В. Дмитрук підкреслюють оздоровче значення спортивно-оздоровчого туризму, його вплив на розвиток рухової активності, витривалості та інтересу до активного способу життя [16].

Окремий науково-методичний напрям становлять праці, присвячені шкільному туризму та турично-краєзнавчій роботі. М. Ю. Костриця та В. В. Обозний розглядають шкільну краєзнавчо-туристичну роботу як важливу складову освітнього процесу, що поєднує навчальні, виховні, пізнавальні й оздоровчі завдання [8]. І. Я. Коцан наголошує на значенні шкільного туризму для формування самостійності, дисциплінованості, відповідальності та колективної взаємодії учнів [9]. У працях Я. Луцького та В. Луцького шкільний туризм подано як одну з дієвих форм позакласної та позашкільної роботи, яка потребує від педагога належної методичної й організаційної підготовки [10]. Т. З. Маланюк звертає увагу на те, що туристична та краєзнавча робота у школі сприяє розвитку пізнавального інтересу, вихованню любові до рідного краю та формуванню практичних умінь учнівської молоді [11; 12].

Важливою складовою підготовки здобувачів вищої освіти до туристичної діяльності є оволодіння знаннями з топографії, орієнтування на місцевості та основ безпечної поведінки під час туристичних заходів. Б. Б. Артамонов і В. П. Штангрет розкривають основи топографії та картографії, необхідні для роботи з картою, планування маршруту й орієнтування на місцевості [17].

В. М. Смирнов і О. С. Сандомирський висвітлюють практичні аспекти орієнтування, які мають важливе значення для проведення походів, змагань, квестів та інших форм активної роботи на природі [18]. Окремої уваги потребують питання безпеки та домедичної допомоги, адже організація туристичних заходів передбачає відповідальність за життя і здоров'я учасників. Саме тому знання основ медичної підготовки туриста є необхідною складовою професійної готовності майбутнього фахівця [19].

Нормативне забезпечення туристичної діяльності з учнівською та студентською молоддю також є важливим для професійної підготовки майбутніх фахівців. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2014 No 1124 визначає порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи, що має враховуватися під час планування й проведення туристичних заходів у закладах освіти [20]. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму конкретизують вимоги до організації та проведення змагань, що є важливим для формування організаційних і методичних умінь здобувачів освіти [21]. Навчальні програми зі спортивного орієнтування та спортивного туризму розкривають зміст підготовки дітей і молоді, форми занять, вимоги до навчально-тренувального процесу та розвитку спеціальних умінь [22; 23].

Отже, аналіз наукових і навчально-методичних джерел свідчить, що туристична діяльність має значний освітній, виховний, оздоровчий і прикладний потенціал. Водночас проблема формування готовності здобувачів вищої освіти саме до організації туристичної діяльності в закладах освіти потребує подальшого наукового уточнення. Зокрема, недостатньо розкритими залишаються структура такої готовності, її основні компоненти, педагогічні умови формування, зміст практичної підготовки та методичні підходи до залучення майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до організації туристичних заходів в освітньому середовищі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування змісту, структури та педагогічних умов формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності в закладах освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети статті використано комплекс теоретичних методів дослідження. Зокрема, здійснено аналіз наукової, педагогічної, навчально-методичної та нормативної літератури з проблем професійної підготовки

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, організації туристичної діяльності та використання засобів туризму в освітньому процесі. Метод систематизації дав змогу впорядкувати наукові підходи до розуміння сутності поняття «готовність» і визначити його значення у контексті підготовки здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності.

Метод узагальнення використано для виокремлення основних напрямів формування готовності здобувачів до організації туристичної діяльності в закладах освіти. Порівняльний аналіз дав можливість зіставити різні підходи до підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту та визначити ті положення, які є найбільш важливими для організації туристичних заходів з учнівською та студентською молоддю. Метод педагогічного моделювання застосовано для визначення структурних компонентів готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності, зокрема мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, організаційно-методичного та рефлексивного компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готовність здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності в закладах освіти доцільно розглядати як складну професійно-особистісну якість. Вона охоплює інтерес до туристичної роботи, систему необхідних знань, практичні вміння, організаційно-методичні навички, відповідальне ставлення до безпеки учасників та здатність аналізувати результати власної діяльності. Такий підхід є важливим для підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, адже їхня професійна діяльність передбачає не лише проведення занять з фізичного виховання, а й організацію оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних заходів [1; 3; 5].

У професійній підготовці майбутніх фахівців туристична діяльність має розглядатися не як додатковий напрям, а як важлива частина їхньої фахової компетентності. Її значення полягає в тому, що вона поєднує фізичну активність, виховання, рекреацію, спілкування, командну взаємодію та формування практичних умінь, необхідних у реальних життєвих ситуаціях. У працях, присвячених спортивному й оздоровчому туризму, наголошується, що туристична діяльність сприяє зміцненню здоров'я, розвитку витривалості, формуванню самостійності, відповідальності та інтересу до активного способу життя [15; 16].

До основних форм туристичної діяльності в закладах освіти можна віднести туристичні прогулянки та екскурсії, туристські походи, заняття з елементами спортивного туризму, змагання зі спортивного туризму, заняття зі спортивного орієнтування, туристично-краєзнавчі заходи, квести, естафети, командні ігри на місцевості, навчальні заняття з топографії, орієнтування та безпечної поведінки. Також важливе місце посідає проектна робота, пов'язана з розробленням маршрутів, програм туристичних заходів і моделей їх проведення в освітньому середовищі. Такі форми роботи дають змогу поєднувати навчальні, виховні, оздоровчі та пізнавальні завдання [8; 9; 10; 11].

Особливу роль у змісті туристичної діяльності відіграють туристські походи. Їх організація потребує попередньої підготовки маршруту, добору спорядження, розподілу обов'язків між учасниками, планування руху групи, проведення інструктажу та дотримання правил безпеки. Саме тому майбутній фахівець має не лише знати теоретичні основи туризму, а й уміти застосовувати їх на практиці. У навчально-методичних джерелах підкреслюється, що організація походів і туристсько-краєзнавчих подорожей потребує чіткої послідовності дій, педагогічного супроводу та відповідального ставлення до безпеки учасників [2; 13].

Структуру готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності в закладах освіти доцільно представити через кілька взаємопов'язаних компонентів: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, організаційно-методичний і

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

рефлексивний. Такий підхід дає можливість розглядати готовність не лише як наявність окремих знань чи вмій, а як цілісну характеристику майбутнього фахівця, що проявляється у здатності планувати, проводити й оцінювати туристичні заходи [3; 5].

Мотиваційний компонент передбачає позитивне ставлення здобувачів до туристичної діяльності, розуміння її педагогічного, оздоровчого, виховного й соціального значення. Він виявляється в інтересі до туризму, бажанні використовувати його засоби в майбутній професійній діяльності, готовності брати участь в організації туристичних заходів і прагненні до професійного саморозвитку. Важливо, щоб здобувачі усвідомлювали: туристична діяльність є не лише формою активного відпочинку, а й ефективним засобом фізичного виховання, розвитку особистості та формування культури здорового способу життя [1; 5; 16].

Когнітивний компонент охоплює систему знань про зміст, форми й методику організації туристичної діяльності; основи спортивного туризму; правила підготовки та проведення туристичних походів; особливості туристсько-краєзнавчої роботи; вимоги до безпеки; основи топографії, картографії та орієнтування на місцевості. Для майбутнього фахівця важливо знати не лише методику проведення туристичних заходів, а й нормативні вимоги до їх організації, адже робота з учнівською та студентською молоддю передбачає відповідальність за життя і здоров'я учасників [17; 18; 20].

Діяльнісний компонент пов'язаний із практичними вміннями здобувачів. Йдеться про здатність планувати туристичні заходи, розробляти маршрут, добирати спорядження, організувати групу, розподіляти обов'язки, проводити інструктаж, супроводжувати учасників, забезпечувати командну взаємодію та оцінювати результати проведеної роботи. Цей компонент має особливе значення, оскільки туристична діяльність є практично спрямованою і потребує від майбутнього фахівця впевненості в організаційних діях [2; 13; 15].

Організаційно-методичний компонент передбачає здатність майбутнього фахівця добирати зміст, методи, форми й засоби туристичної діяльності відповідно до віку учасників, рівня їхньої фізичної підготовленості, освітніх потреб і конкретних умов проведення заходу. До цього компонента належать уміння оформлювати необхідну документацію, планувати календар туристичних заходів, розробляти положення про змагання чи туристичний захід, дотримуватися нормативних вимог і забезпечувати педагогічний супровід учасників. У цьому контексті особливо важливими є чинні нормативні документи та правила організації змагань зі спортивного туризму [20; 21; 23].

Рефлексивний компонент характеризує здатність здобувача аналізувати власну діяльність, оцінювати якість організації туристичного заходу, визначати труднощі, бачити допущені помилки та знаходити шляхи їх подолання. Саме рефлексія допомагає майбутньому фахівцю не механічно відтворювати засвоєні методики, а вдосконалювати власний досвід, враховувати умови конкретного закладу освіти, потреби здобувачів освіти та рівень їхньої підготовленості.

Формування зазначених компонентів має здійснюватися послідовно в межах освітніх компонентів, пов'язаних із теорією і методикою фізичного виховання, спортивним туризмом, організацією оздоровчо-рекреаційної діяльності, безпекою життєдіяльності, краєзнавством, топографією та педагогічною практикою. Важливо, щоб здобувачі не обмежувалися лише засвоєнням теоретичного матеріалу, а виконували практичні завдання: складала маршрути, планували туристичні заходи, готували інструктажі з безпеки, моделювали організацію походу, квесту чи змагання [6; 17; 18; 19].

Ефективними педагогічними умовами формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності можна вважати посилення практичної спрямованості фахової підготовки, поєднання теоретичних знань із практичними завданнями, моделювання професійних ситуацій, залучення здобувачів до підготовки й проведення навчальних походів, туристичних квестів, змагань і рекреаційних заходів.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

Важливими також є використання проєктної роботи, командних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, формування відповідального ставлення до безпеки та забезпечення міждисциплінарних зв'язків між фізичною культурою, туризмом, педагогікою, психологією, топографією і домедичною підготовкою [3; 5; 6; 19].

Особливого значення набуває проєктна діяльність здобувачів. Вона може передбачати розроблення програми туристичного заходу для учнів певного віку, створення маршруту туристичного походу, підготовку положення про змагання, складання інструктажу з безпеки, розроблення туристичного квесту або моделі туристичного свята для закладу освіти. Такий формат роботи допомагає поєднати теоретичну підготовку з практичними діями та формує вміння самостійно планувати, організовувати й оцінювати результати туристичної діяльності [10; 11; 13].

Отже, практична підготовка має бути спрямована на те, щоб здобувачі не лише знали теоретичні основи туризму, а й уміли застосовувати їх у реальних або наближених до професійної діяльності ситуаціях. Саме через активну участь у підготовці, проведенні та аналізі туристичних заходів формується професійна впевненість майбутнього фахівця, його здатність приймати організаційні рішення, працювати з групою, забезпечувати безпеку учасників і використовувати туристичну діяльність як дієвий засіб фізичного виховання, оздоровлення та соціального розвитку здобувачів освіти [2; 5; 15; 20].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності в закладах освіти є важливим напрямом професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Це зумовлено тим, що сучасний фахівець має бути готовим не лише до проведення занять із фізичного виховання, а й до організації різних форм оздоровчої, рекреаційної, виховної та туристичної роботи з учнівською і студентською молоддю [1; 3; 5].

У процесі дослідження визначено, що готовність до організації туристичної діяльності має комплексний характер і поєднує кілька взаємопов'язаних компонентів: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, організаційно-методичний і рефлексивний. Мотиваційний компонент відображає інтерес здобувачів до туристичної діяльності та усвідомлення її педагогічного й оздоровчого значення. Когнітивний компонент охоплює систему знань про зміст, форми, методику організації туристичних заходів, основи спортивного туризму, топографії, орієнтування та безпеки. Діяльнісний компонент пов'язаний із практичними вміннями планувати, організовувати й проводити туристичні заходи. Організаційно-методичний компонент передбачає здатність добирати форми, методи й засоби туристичної роботи відповідно до віку, підготовленості та потреб учасників. Рефлексивний компонент забезпечує аналіз власної діяльності та вдосконалення професійного досвіду [2; 13; 15; 17; 18].

Встановлено, що туристична діяльність має значний освітній, виховний, оздоровчий і соціальний потенціал. Вона сприяє розвитку рухової активності, витривалості, самостійності, відповідальності, командної взаємодії, навичок безпечної поведінки, пізнавального інтересу та культури активного дозвілля. Саме тому її доцільно розглядати як важливий засіб фізичного виховання і професійної підготовки майбутніх фахівців, які працюватимуть у закладах освіти [8; 9; 10; 11; 16].

Ефективність формування готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності забезпечується поєднанням теоретичної та практичної підготовки, використанням проєктних завдань, моделюванням професійних ситуацій, залученням здобувачів до планування й проведення туристичних заходів, а також формуванням відповідального ставлення до питань безпеки. Важливе значення має врахування чинних нормативних вимог щодо організації туристсько-краєзнавчої роботи та проведення змагань зі спортивного туризму [20; 21; 23].

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності здобувачів вищої освіти до організації туристичної діяльності в закладах освіти. Подальшого наукового обґрунтування потребує також модель формування такої готовності, зміст практичних завдань для здобувачів освіти, методика діагностики їхніх організаційно-методичних умінь та шляхи інтеграції туристичної діяльності в освітній процес майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева О., Дутчак М., Благій О. Теоретичні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення. Київ, 2020.
2. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів : навч. посіб. Львів : НВФ «Українські технології», 2006. 132 с.
3. Гук Н. А. Організаційна модель підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та туризму до спортивно-туристичної роботи. Молодий вчений. 2018. № 10 (62). С. 582–586.
4. Дем'янчук О., Альошина А. Особливості застосування занять оздоровчо-рекреаційної рухової активності зі школярами з використанням засобів спортивного туризму. 2018.
5. Дишко О. П. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до використання засобів туризму в оздоровчо-рекреаційній діяльності. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 68, т. 1. С. 245–250. DOI: [10.24919/2308-4863/68-1-38](https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-38)
6. Дишко О. Л. Методика викладання туризму : практикум для здобувачів освіти спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Луцьк, 2026.
7. Кифяк В. Д. Організація туризму : навч. посіб. Чернівці : Книги – XXI, 2008. 344 с.
8. Костриця М. Ю., Обозний В. В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1995. 223 с.
9. Коцан І. Я. Шкільний туризм : навч.-метод. посіб. Київ : Муар, 1998. 208 с.
10. Луцький Я., Луцький В. Основи шкільного туризму : навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, доповн. Івано-Франківськ : ОІППО, 2008. 152 с.
11. Маланюк Т. З. Туризм і краєзнавство у школі : навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, доповн. Івано-Франківськ : Плай ЦІТ, 2009. 104 с.
12. Маланюк Т. З. Краєзнавство і туризм : навч. посіб. Івано-Франківськ, 2010. 200 с.
13. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 248 с.
14. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / за заг. ред. В. Ф. Орлова. Київ : Грамота, 2006. 264 с.
15. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. Дрогобич : Коло, 2010. 344 с.
16. Щур Ю. В., Дмитрук О. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2003. 232 с.
17. Артамонов Б. Б., Штангрет В. П. Топографія з основами картографії : навч. посіб. Львів : Новий Світ – 2000, 2006. 248 с.
18. Смирнов В. М., Сандомирський О. С. Орієнтування на місцевості. Київ : Здоров'я, 1975. 104 с.
19. Ільницький В. І., Рафалюк М. І., Цимбал Н. М., Ільницька У. В. Основи медичних знань туриста. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 149 с.
20. Про затвердження нормативно-правових актів, які регламентують порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2014 № 1124.
21. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму. Міністерство молоді та спорту України, 2024.
22. Спортивне орієнтування : навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Київ : Міністерство молоді та спорту України, 2019.
23. Спортивний туризм : навчальна програма з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку. 2024.

24. Фізична культура. 5–9 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / Є. В. Баженов, М. В. Бідний, А. А. Ребрина, Д. О. Данільченко, Г. А. Коломоєць, М. В. Дутчак. Інститут модернізації змісту освіти.

25. Фізична культура. 10–11 класи. Рівень стандарту : навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2022.

REFERENCES

1. Andrieieva, O., Dutchak, M., & Blahii, O. (2020). Teoretychni zasady ozdorovcho-rekreatsiinoi rukhovoi aktyvnosti riznykh hrup naselennia [Theoretical foundations of health and recreational physical activity of different population groups]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Blystiv, T. V., Horbatsio, I. I., & Nuzhnyi, O. V. (2006). Teoriia i praktyka turystychnykh pokhodiv [Theory and practice of tourist hikes]. Lviv: NVF "Ukrainski tekhnolohii" [in Ukrainian].
3. Huk, N. A. (2018). Orhanizatsiina model pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi kultury ta turyzmu do sportyvno-turystychnoi roboty [Organizational model of training future specialists in physical culture and tourism for sports and tourism work]. *Molodyi vchenyi - Young Scientist*, 10(62), 582-586 [in Ukrainian].
4. Demianchuk, O., & Aloshyna, A. (2018). Osoblyvosti zastosuvannia zaniat ozdorovcho-rekreatsiinoi rukhovoi aktyvnosti zi shkoliaramy z vykorystanniam zasobiv sportyvnoho turyzmu [Features of applying health and recreational physical activity classes with schoolchildren using means of sports tourism] [in Ukrainian].
5. Dyshko, O. P. (2023). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi kultury do vykorystannia zasobiv turyzmu v ozdorovcho-rekreatsiinii diialnosti [Training future physical culture specialists to use tourism means in health and recreational activities]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk - Current Issues of the Humanities*, 68(1), 245-250. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-38> [in Ukrainian].
6. Dyshko, O. L. (2026). Metodyka vykladannia turyzmu: praktykum dlia zdobuvachiv osvity spetsialnosti 014.11 Sereдня osvita (Fizychna kultura) [Methods of teaching tourism: Practicum for students majoring in 014.11 Secondary Education (Physical Culture)]. Lutsk [in Ukrainian].
7. Kyfiak, V. D. (2008). Orhanizatsiia turyzmu [Organization of tourism]. Chernivtsi: Knyhy - XXI [in Ukrainian].
8. Kostytsia, M. Yu., & Oboznyi, V. V. (1995). Shkilna kraieznavcho-turystychna robota [School local lore and tourism work]. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
9. Kotsan, I. Ya. (1998). Shkilnyi turyzm [School tourism]. Kyiv: Muar [in Ukrainian].
10. Lutskyi, Ya., & Lutskyi, V. (2008). Osnovy shkilnoho turyzmu [Fundamentals of school tourism] (2nd ed., supplemented). Ivano-Frankivsk: OIPPO [in Ukrainian].
11. Malaniuk, T. Z. (2009). Turyzm i kraieznavstvo u shkoli [Tourism and local lore at school] (2nd ed., supplemented). Ivano-Frankivsk: Plai TsIT [in Ukrainian].
12. Malaniuk, T. Z. (2010). Kraieznavstvo i turyzm [Local lore and tourism]. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
13. Panhelov, B. P. (2010). Orhanizatsiia i provedennia turystscko-kraieznavchykh podorozhei [Organization and conducting of tourist and local lore trips]. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
14. Sokol, T. H. (2006). Osnovy turystychnoi diialnosti [Fundamentals of tourism activity]. V. F. Orlov (Ed.). Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
15. Filipov, Z. I. (2010). Sportyvnyi turyzm. Orhanizatsiia i metodyka sportyvno-turystychnoi roboty [Sports tourism: Organization and methods of sports and tourism work]. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
16. Shchur, Yu. V., & Dmytruk, O. V. (2003). Sportyvno-ozdorovchyi turyzm [Sports and health tourism]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].
17. Artamonov, B. B., & Shtanhret, V. P. (2006). Topohrafiia z osnovamy kartohrafi [Topography with fundamentals of cartography]. Lviv: Novyi Svit - 2000 [in Ukrainian].
18. Smyrnov, V. M., & Sandomyrskyi, O. S. (1975). Oriientuvannia na mistsevosti [Terrain orientation]. Kyiv: Zdorovia [in Ukrainian].
19. Ilnytskyi, V. I., Rafaliuk, M. I., Tsybal, N. M., & Ilnytska, U. V. (2007). Osnovy medychnykh znan turysta [Fundamentals of medical knowledge for tourists]. Ternopil: Navchalna knyha - Bohdan [in Ukrainian].

20. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2014, October 2). Pro zatverdzhennia normatyvno-pravovykh aktiv, yaki rehlementuiut poriadok orhanizatsii turystsko-kraieznavchoi roboty: nakaz № 1124 [On approval of regulatory legal acts governing the organization of tourist and local lore work: Order No. 1124] [in Ukrainian].
21. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. (2024). Pravyly sportyvnykh zmahan zi sportyvnoho turyzmu [Rules of sports competitions in sports tourism] [in Ukrainian].
22. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. (2019). Sportyvne oriientuvannia: navchalna prohrama dlia dytiacho-yunatskykh sportyvnykh shkil [Orienteering: Curriculum for children and youth sports schools]. Kyiv [in Ukrainian].
23. Sportyvnyi turyzm: navchalna prohrama z pozashkilnoi osvity turystsko-kraieznavchoho napriamu [Sports tourism: Curriculum for extracurricular education in the tourism and local lore field]. (2024). [in Ukrainian].
24. Bazhenkov, Ye. V., Bidnyi, M. V., Rebryna, A. A., Danilchenko, D. O., Kolomoiets, H. A., & Dutchak, M. V. (n.d.). Fizychna kultura. 5-9 klasy: modelna navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Physical culture. Grades 5-9: Model curriculum for general secondary education institutions]. Instytut modernizatsii zmistu osvity - Institute of Education Content Modernization [in Ukrainian].
25. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2022). Fizychna kultura. 10-11 klasy. Riven standartu: navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Physical culture]. Grades 10-11. Standart

Конфлікт інтересів. Автор підтверджує відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Дослідження виконане за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї статті.

Дата першого надходження статті до видання – 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 12.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) – 19.05.2026